

Van de Redactie

Ko Schuurmans

Twee weken geleden wilde het maar geen zomer worden. Vandaag – eind juni – vallen de mussen van het dak. Maar hoe zal het weer zijn als over twee weken de schoolvakantie begint? We hopen er allemaal het beste van!

De voor u liggende aflevering van Doorgeven heeft wel wat weg van een vakantienummer. Een samenbindend thema ligt aan de inhoud van de artikelen niet ten grondslag. Het biedt echter een veelheid aan verschillende onderwerpen.

Ria Casalod Brakenhoff neemt ons opnieuw mee op haar pelgrimstocht langs onbekende Maria-oorden in Noord-Spanje. Het is het vervolg van haar verslag van haar vakantie-ervaringen in de zomer van vorig jaar. De eerste aflevering stond afgedrukt in het vorige nummer van Doorgeven.

Bert Stolwijk reikt suggesties aan voor het feest van Maria ten Hemel-opneming op 15 augustus aanstaande. Dan klinkt als evangelielezing het Magnificat van Maria. Bert bespreekt verschillende manieren om die evangelietekst te zingen.

Ko Schuurmans reikt een kort overzicht van de liturgiegeschiedenis aan die velen mogelijk inzicht kan geven hoe de liturgie is geworden tot wat zij nu is. Ook laat hij ons zingen tot slot van een viering. Bovendien vertelt hij over bijbelvertalingen in de volks- en streektaal. Handig voor als u ergens in een streek in Nederland op vakantie gaat waar een eigen 'taal' wordt gesproken?

Vervolgens de vaste rubrieken met nieuws van de Sint Gregoriusvereniging, nieuw verschenen boeken en teksten om over na te denken. Naar wij hopen informatie en suggesties die de moeite waard zijn om te lezen op een rustig moment tijdens het zomerreces thuis of elders.

Vakanties worden in toenemende mate benut door mensen om een korte of langere pelgrimstocht te maken. Pelgrimeren is immers 'in'! Aansluitend bij dat gegeven volgt hier een psalm. Het is psalm 121, die tot de categorie pelgrimspsalmen behoort. We drukken hem af in het Fries. De tekst is afkomstig uit de oecumenische bijbelvertaling in die taal uit 1978.

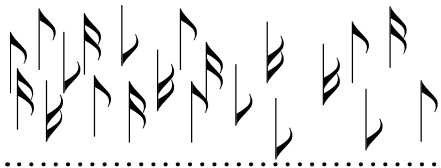
Ik slach myn eagen op nei de bergen.
Wêr moat myn help wei komme?
Myn help komt fan de Heare,
dy 't himel en ierde makke hat.
Hy lit dyn foet net wifkje
en Hy slommet net, dyn Hoeder.
Nee, net slomje en net sliepe
sil de Hoeder fan Israel.
De Heare is dyn Hoeder,
de Heare is dyn skaad
oan 'e rjochterside.
Oerdeis stekt dy de sinne net,
nachts docht de moanne dy gjin kwea,
Hy hoedet dy foar alle kwea,
Hy hoedet dyn libben.
de heare hoedet dyn gean en dyn kommen
fan no ôf oant yn ivichheid!

Puzzelend met uw eigen bijbel onder handbereik naar de betekenis van de Friese woorden kan het u wie weet inspireren om op pad te gaan. Om na een behouden thuiskomst opnieuw met nieuwe energie te werken aan de liturgie in uw geloofsgemeenschap!

De redactie wenst u met de woorden van psalm 121 een goede zomer toe!

Inhoud

Vengo a tí Maria! – Ik kom naar jou, Maria!	4
<i>Ria Casalod-Brakenhoff</i>	
Mijn ziel maakt groot de Heer	8
<i>Bert Stolwijk</i>	
Een korte geschiedenis van de liturgie	14
<i>Ko Schuurmans</i>	
Sta op en ga in vrede heen!	18
<i>Ko Schuurmans</i>	
De bijbel in de volkstaal: een folkloristisch nieuwtje?	19
<i>Ko Schuurmans</i>	
Nieuws van de Gregoriusvereniging	24
<i>Bert Stolwijk</i>	
Op de boekenplank	29
<i>Ko Schuurmans & Bert Stolwijk</i>	
Om over na te denken	34
<i>Ko Schuurmans</i>	

NSGV Haarlem-
Amsterdam

Nieuws van de Gregoriusvereniging – Bert Stolwijk

**“Orgelspel als gebed
zonder woorden”**

Haarlemmer Orgelboek gepresenteerd in Amsterdam

‘Vijftien orgelwerken van Nederlandse componisten voor liturgisch gebruik’, zo luidt de ondertitel van het Haarlemmer Orgelboek dat zaterdag 15 mei jl. gepresenteerd werd in de Sint-Nicolaaskerk in Amsterdam. Het boek ontleent zijn naam aan de bisschopsstad Haarlem, die tegelijk ook een centrum van orgelcultuur is. De afdeling Haarlem-Amsterdam van de Nederlandse Sint-Gregoriusvereniging (NSGV) heeft het initiatief genomen tot deze uitgave om daarmee de orgelcultuur in de rooms-katholieke liturgie nieuw leven in te blazen. Naast vijf bestaande composities van de Hendrik Andriessen en Albert de Klerk – een afbeelding van ‘hun’ orgel in de Haarlemse Sint-Josephkerk siert de omslag van het boek – zijn er nog tien nieuwe werken

opgenomen in dit boek.

Zo speelde organist Mark Heerink tijdens de presentatiebijeenkomst een meditatie over het Agnus Dei uit de achtste gregoriaanse mis, geschreven door één van Nederlands meest vooraanstaande eigentijdse componisten, Daan Manneke. Vervolgens een compositie van Bernard Bartelink dat vooral in plechtige eucharistievieringen tot zijn recht zal komen bij het aandragen van het evangelieboek: een feestelijk voor- en naspel bij het gezang ‘Halleluja. Als iemand Mij liefheeft’ (GvL 241).

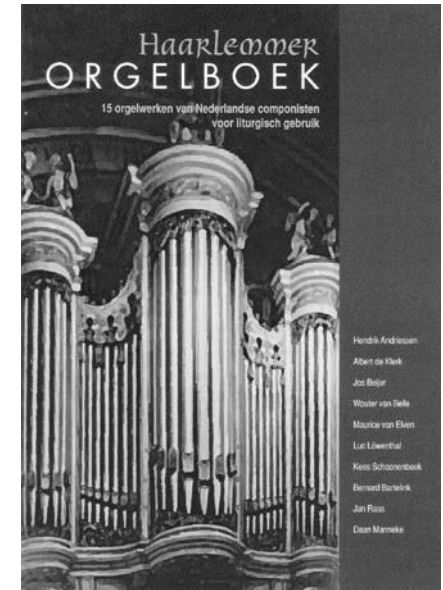

Mark Heerink aan het Sauerorgel

Prof. dr. Anton Vernooij, emeritus hoogleraar liturgische muziek, hield in zijn lezing een warm pleidooi voor de herwaardering van het liturgische orgelspel. Hij beschouwt de organist als ‘een medevoorganger’: iemand die zich in zijn repertoirekeuze en in zijn improvisaties laat leiden door een juist aanvoelen van de liturgie. Zijn orgelspel ondersteunt dan niet alleen het bidden, maar wordt zelf tot een gebed zonder woorden. Volgens Vernooij biedt het Haarlemmer Orgelboek een uitdaging om deze belangrijke taak van de organist opnieuw te leren ontdekken.

De eerste exemplaren van het Haarlemmer Orgelboek werden overhandigd aan Aja Leemans, behorende tot de doelgroep van ‘goed opgeleide amateurorganisten’, aan prof. Anton Vernooij en ook aan mgr. Joop Stam, proost van het kathedraal kapittel en pastoor van de Nicolaaskerk.

Het Haarlemmer Orgelboek (€ 19,50) is te bestellen bij Ascolta Music Publishing, Postbus 162, 3990 DD Houten, tel. (030) 637 42 37, e-mail info@ascolta.nl

**Drie studie- en contact-
dagen voor organisten**

De NSGV Haarlem-Amsterdam organiseert dit najaar drie studien- en contactdagen voor amateurorganisten.

- Zaterdag 18 september, van 9.45 tot 16.30 uur, staat het Willibrord-orgel in de kathedraal Sint Bavo te Haarlem centraal. Titulair organist Ton van Eck zal dit imposante instrument demonstreren en uitleg geven over de orgelbouw in de 19e eeuw en in het bijzonder de orgels van de orgelbouwer Adema. De deelnemers kunnen

daarna zelf het instrument bespelen. Ook is er de mogelijkheid om – na een lunch in de plebanie – het concert van de Bavocantorij o.l.v. Fons Ziekman en Ton van Eck om 15:00 uur bij te wonen. Daarna kan er onder het genot van een drankje nog even worden nagepraat.

- Op zaterdag 16 oktober zijn we van 13.00 tot 16.30 uur te gast in de pas gerestaureerde Sint Vituskerk in Hilversum, waar we het Van den Brink/Maarschalkerveerd/Vermeulen-orgel tot onze beschikking hebben.
- Op vrijdag 22 oktober zijn we van 19.30 tot 22.00 uur te gast in de Nicolaaskerk te Purmerend waar we het beroemde Garrels-orgel kunnen bespelen.

Op de beide studie- en contactdagen in oktober staat het onlangs verschenen Haarlemmer Orgelboek centraal. De deelnemers kunnen werken uit het Haarlemmer Orgelboek voorspelen. Daarnaast zal de docent, Mark Heerink, het Haarlemmer Orgelboek uitgebreid behandelen zodat alle deelnemers na afloop een indruk hebben van de inhoud van dit bijzondere boek.

Per studiedag kan slechts een beperkt aantal organisten actief deelnemen! Inschrijving vindt

plaats in volgorde van aanmelding en betaling.

Nadere informatie over de drie studiedagen, de kosten en de aanmelding vindt u op www.nsgvhaarlem.nl

Nieuws van ons Opleidingscentrum voor kerkmuziek

Op 26 juni jl. hebben vijf cursisten een getuigschrift ontvangen na het volgen van een basiscursus koor-dirigent. Op zaterdag 25 september a.s. starten we weer met een nieuw cursusjaar. De nieuwe folder is onlangs verschenen en zal naar alle parochies worden verzonden. U kunt zich inschrijven voor de volgende cursussen:

- Basiscursus dirigent, niveau 1 en 2 (*15 lessen, september 2010-maart 2011*)
- Basiscursus organist, niveau 1 en 2 (*15 lessen, september 2010-maart 2011*)
- Basiscursus kerkmuziek (*6 lessen, maart-juni 2011*)

Docenten zijn Rozemarijn Kalis, Mark Heerink en Bert Stolwijk. Wilt u de folder met alle informatie zelf ontvangen? Dan kunt u deze bij ons kantoor aanvragen.

Coaching van kinderkoördirigenten

Maximaal 14 kinderkoördirigenten in Nederland kunnen in het komende najaar meedoen aan het project 'coaching kinderkoördirigenten' van de NSGV. Zij krijgen een professionele kinderkoördirigent toegewezen, die hen als persoonlijke coach zal helpen om te werken aan verbetering van de koorzang. Nadere inlichtingen op onze website en bij Bert Stolwijk, tel. (023) 511 26 86.

Studiedag kinderkoorzang 'Wat zie je? Wat hoor je?'

Het is traditie geworden dat kinderkoördirigenten uit ons bisdom elkaar op een zaterdag in september treffen. Ook dit jaar zijn ze weer welkom op de studiedag die gehouden wordt op 18 september a.s. van 10.30 tot 15.15 uur in de Willibrorduskerk, Westergeweg 265 te Heiloo. Rozemarijn Kalis en Paul Sanders zullen met de deelnemers video-opnamen van het op 13 maart jl. gehouden Concours voor Kinderkoren bekijken en beluisteren. Wat zie je? Wat hoor je? Wat gaat er goed en wat kan er beter? 's Middags zal Rozemarijn Kalis in een workshop repertoire instude-

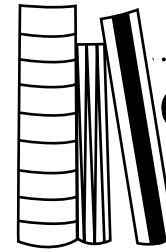
ren met een kinderkoor. Ook hier is de vraag aan de deelnemers 'Wat zie je? Wat hoor je?'

Het programma met alle gegevens zal naar alle dirigenten in het adressenbestand worden toegestuurd en is ook aan te vragen bij ons kantoor, waar men zich ook kan aanmelden.

Korenfestival rond Maria in de Koepelkerk in Hoorn

Op zaterdagavond 2 oktober a.s. wordt in de parochiekerk HH. Cyriacus en Franciscus (Koepelkerk) te Hoorn een korenfestival gehouden met als het thema Maria. Alle koren uit het bisdom worden uitgenodigd om deel te nemen aan dit korenfestival en een presentatie te geven van hun kunnen. Elk koor krijgt maximaal 10 minuten om zich te presenteren en de inschrijving vindt plaats in volgorde van aanmelden. Het festival begint om 20.00 uur en duurt tot 22.00 uur. In de kerk zijn een vleugel en een pijporgel aanwezig. De inschrijving sluit op 11 september a.s. Voor opgave en meer informatie kunt u contact opnemen met Mark Heerink (regionaal medewerker kerkmuziek), tel.: 06 23 40 08 43, e-mail: m.heerink@planet.nl

Op de boekenplank

Ko Schuurmans

Honderd Verhalen

Han van Uden was van 1983 tot 1995 betrokken bij de Vieringen voor groot en klein in de parochie Heikant-Quirijnstok in Tilburg. Voor deze vieringen schreef zij steeds naar aanleiding van een gekozen bijbelgedeelte een verhaal voor de kinderen. Deze verhalen zijn nu gebundeld en uitgegeven in het boek '100 Verhalen – verhalen voor kinderen bij thema's uit de bijbel'. Van Uden schreef haar verhalen steeds op een voor kinderen verstaanbare manier zonder in een kinderachtige kleutertaal te vervallen die je her en der nog wel eens moet aanhoren. De ene keer hoor je het bijbelverhaal er in terug. De andere keer is het een eigentijds verhaal, waarin het thema van het bijbelverhaal te herkennen is. Tot slot van ieder verhaal wordt aangegeven welk bijbelgedeelte uitgangspunt was en bij welke trefwoorden het verhaal past. Haar verhalen werden al eerder uitgegeven. Ze heeft ze nu opnieuw geredigeerd en aangevuld met 20 nieuwe verhalen. Driekwart van de verhalen zijn gebaseerd op teksten uit het Nieuwe Testament. Vooral Matteus en Lucas scoren hoog!

Han van Uden schrijft "Uitgangspunt voor mij is dat de kinderen op de eerste rij het verhaal moeten kunnen begrijpen, maar ook dat het de ouders achteraan kan boeien!". Daarin is zij naar mijn mening geslaagd.

Heel handig zijn de achterin het boek opgenomen registers: een register op het moment in het liturgisch jaar (van 1ste zondag van de Advent jaar A tot de 28ste zondag door het jaar C), een register op bijbelplaatsen (van Genesis

Activiteiten van anderen

Open orgelmiddag in Schagen

Op zaterdag 9 oktober 2010 wordt er in de Christoforuskerk te Schagen een open orgelmiddag gehouden. Gevorderde amateurs worden vanaf 12.30 tot 15.30 uur in de gelegenheid gesteld het voor Nederland unieke Nicholson-orgel te bespelen tegen een bijdrage van €10 per kwartier. Een onvergetelijke ervaring! Uitleg over het orgel en begeleiding van de deelnemers vindt plaats door de vaste organist van de kerk Tjeerd van der Ploeg, die de middag om 16.00 uur met een kort concert zal besluiten. De kerk zal open zijn voor publiek vanaf 12.00 uur.

Opgave vooraf via

www.nicholsonschagen.nl.

Deelnemers krijgen vervolgens bericht over het tijdstip waarop men kan spelen.

Orgelfestival Hoorn 2010

Op vrijdag 10 en zaterdag 11 september 2010 wordt in Hoorn een festival georganiseerd waarbij de diverse orgels in de monumentale kerken van Hoorn het middelpunt zijn van een aantal bijzondere concerten en activiteiten. Zo is er op vrijdagavond een concert met koorzang en orgelmuziek op twee locaties: voor de

pauze in de Koepelkerk en na de pauze in de Oosterkerk.

Zaterdag is er een wandeling langs historische gebouwen en kerken met demonstratie van de orgels ter plaatse. In de Koepelkerk vindt een orgelstafette plaats: amateurs mogen gedurende enige tijd het orgel bespelen. De kinderen komen aan bod in een speciaal op hen gericht programma rond het orgel van de Oosterkerk en het festival wordt besloten met een dubbelconcert in de Lutherse Kerk en de Noorderkerk.

Het Orgelfestival Hoorn is een initiatief van de Stichting Concertfonds Hoornse Orgels.

Contact en informatie:

Gerard Beemsterboer, Kolenbergstraat 2, 1695 CD Blokker, telefoon: (0229) 245 626; e-mail:

gerardbeemsterboer@hotmail.com; website:

www.orgelconcerten-hoorn.nl

Om over na te denken

SAMENSTELLING KO SCHUURMANS

Paul de Clerck: Lichaamshoudingen in de liturgie

De liturgie doet ons meerdere houdingen aannemen. De voornaamste, meest edele houding, degene die het meest liturgisch is, is het rechtop staan. Het is de positie van de mens in zijn waardigheid: de voeten op de grond maar het hoofd geheven naar de hemel. Het is de normale houding van het gemeenschappelijk gebed, waarbij iedereen tot God gekeerd is. Voor de lezingen gaat men zitten behalve voor het evangelie uit respect voor het Woord van Christus. Dat is de houding om het luisteren maximaal te laten zijn.

Men is ook gewoon om te knielen. In feite is dit een positie die de liturgie niet bevoorrecht. Ze beschouwt haar als een boetehouding. Oude concilies hebben haar op zondag, de dag van de verrijzenis, verboden. De houding kan zeker passen bij het persoonlijk gebed.

In bepaalde belangrijke omstandigheden voorziet de liturgie ook in het op de grond gaan liggen: bij wijdingen of bij het begin van Goede Vrijdag. Dit is een extreme houding, een maximaal platliggen. Ze laat niemand onberoerd noch degenen die haar uitvoeren noch degenen die er de getuigen van zijn.

Men moet ook de houding van de handen en de armen in oogschouw nemen. Elkaar de hand geven is een teken van vertrouwen. Men zegt dat het gebaar komt uit de tijd toen het betekende dat men tot de ander kwam zonder een wapen in de hand. Maar een handdruk is zo algemeen dat men bijvoorbeeld bij de vredeswens een specifiek gebaar mag wensen, meer karakteristiek voor de vrede van de Heer die men ontvangt om door te geven.

Op het moment van de communie wordt men uitgenodigd om de hand te strekken. Wie ooit de kans kreeg om aan zijn broeders en zusters de communie uit te delen, zag wellicht in die manier waarop de hand wordt aangeboden, de kwaliteit van de verhouding tot God.

De priester heft tijdens de gebeden de armen en de handen op. Men moet die houding zelf eens aannemen om er de lichamelijke betekenis-kracht van te ontdekken, want wanneer de armen de lucht in gaan, richt zich tevens het hoofd op, net als de blik en de hielen. Het is 'het hele zijn' dat, in plaats van te verschrompelen of naar anderen te kijken, op dat specifieke moment zich opricht naar de symbolische plek waar Diegene woont tot wie men zich richt. Het zou goed zijn als de hele gemeenschap dit gebaar zou aannemen. Het effect is pakkend!

uit Paul de Clerck: De liturgie begrijpen, 2010, blz. 44-45

De heilige Cyrillus, bisschop van Jeruzalem (348-386) over hoe te communiceren:

Wanneer je dus nadert, maak van je linkerhand een troon voor je rechterhand omdat zij het is die de Koning moet ontvangen en ontvang in de palm van je hand het lichaam van Christus, terwijl je 'Amen' zegt. Heilig vervolgens zorgvuldig je ogen door het contact met het heilig lichaam, neem het en let erop dat je niets verliest. Nader daarna tevens tot de kelk met het bloed. Strek de handen niet uit maar buig lichtjes voorover en zeg met een gebaar van bewondering en respect 'amen'. Heilig jezelf door ook het bloed van Christus te nuttigen.

Organisatie voor r.k. kerkmuziek

UITNODIGING

Open huis – Repertoiretdag
Documentatiecentrum Nederlandstalige Kerkmuziek (DoNeK)
op vrijdag 17 september 2010
van 14.00 tot 20.00 uur

- Snuffelen in bladmuziek en in boeken en tijdschriften
- Samen (nieuwe) liederen doorzingen
- Cd's beluisteren
- Deskundige informatie krijgen over allerlei kerkmuziekuitgaven, ook voor kinderen en jongeren!

U bent op elk moment van de middag en avond welkom,
maar aanmelding vooraf wordt op prijs gesteld.

U krijgt dan een routebeschrijving en een formulier
waarop u kunt aangeven naar welke muziek uw voorkeur uitgaat.

Er zijn geen kosten verbonden aan uw komst.
U bent van harte welkom, koffie en thee staan klaar!

Nederlandse Sint-Gregoriusvereniging
organisatie voor r.-k. kerkmuziek

Kromme Nieuwegracht 66
3512 HL Utrecht
Telefoon: (030) 233 10 10
info@nsgv.nl
www.nsgv.nl